

Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Kisapuiston varhaiskasvatusyksikkö

Vuodet: 2025 - 2026

Sisällysluettelo

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma
2. Mitä kiusaaminen on?
3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?
4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa
5. Kiusaamiseen puuttuminen
 - 5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa
6. Yksikön omat tarkennukset
 - 6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?
 - 6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?
 - 6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?
 - 6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

1. Varhaiskasvatuksen kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma

Tämä on Tampereen kaupungin varhaiskasvatuksen kiusaamisenehkäisyn suunnitelma. Kiusaamisenehkäisyn suunnitelma tehdään jokaiseen varhaiskasvatusyksikköön. Suunnitelma sisältää kaikkia yksiköitä koskevan kaupunkitasoisen osion sekä jokaisen varhaiskasvatusyksikön omat tarkennukset.

LAIT JA OHJAAVAT ASIAKIRJAT

Lapsella on oikeus turvalliseen varhaiskasvatusympäristöön

Varhaiskasvatuslaki
(540/2028, 10 §)

Lasta tulee suojata
väkivallalta, kiusaamiselta
ja muulta häirinnältä.

YK:n lasten
oikeuksien sopimus

Jokaisella lapsella on
oikeus turvalliseen
ympäristöön.

Tampereen varhaiskasvatussuunnitelma 2022

Varhaiskasvatusyksiköissä laaditaan kiusaamisen ehkäisemisen suunnitelma yhdessä lasten, huoltajien ja henkilöstön kanssa osana yksikön toimintasuunnitelmaa. Kiusaaminen tunnistetaan, siihen puututaan ja sitä ehkäistään tietoisesti ja suunnitelmallisesti osana toimintakulttuurin kehittämistä.

2. Mitä kiusaaminen on?

Kiusaaminen on tahallista ja haitallista käyttäytymistä, joka aiheuttaa pahaa mieltä. Kiusaaminen on ryhmäilmiö, joka perustuu lasten välisiin sosiaalisiin suhteisiin. Kiusaajan ja kiusatun välillä vallitsee vallan epätasapaino, jossa kiusaaja tai kiusaajat ovat ylivoimaisessa asemassa uhriin nähden esimerkiksi iän, kavereiden määrän, taitojen tai fyysisen vahvuuden suhteen. Kiusaaminen on toistuvaa toimintaa, joka kohdistuu yksisuuntaisesti samaan henkilöön.

Lapset vasta harjoittelevat sosiaalisia taitoja, eikä empatiakyky ole vielä täysin kehittynyt. On hyvä huomioida, että lapsilla voi olla haastavia vuorovaikutus- ja ristiriitatilanteita myös ilman, että kyse on kiusaamisesta.

KIUSAAMISEN ILMENEMISMUOTOJA VARHAISKASVATUSIKÄISILLÄ LAPSILLA

Kiusaaminen voi olla fyysistä, sanallista tai epäsuora.

FYYSINEN

Töniminen
Nipistely
Lyöminen
Vaatteiden
repiminen
Tukistaminen
Pureminen
Potkiminen

SANALLINEN

Haukkuminen
Lällättely
Piirteiden
kommentointi
Matkiminen
Nimittely

EPÄSUORA

Puhumatta
jättäminen
Tavaroiden
vieminen
Leikkien
sotkeminen
Uhkailu
Huijaaminen

Mukaillen: Kirves & Stoor-Grenner 2010

3. Miten kiusaamista ennaltaehkäistään varhaiskasvatuksessa?

Varhaiskasvatuksessa kiusaamisen vastainen työ on ennen kaikkea vuorovaikutustaitojen sekä ryhmässä toimimisen harjoittelua ja tunnetaitojen opettelua. Henkilöstön aktiivinen läsnäolo arjen kaikissa tilanteissa on lapsiryhmän turvallisuuden ja myönteisen ilmapiirin perusta. Jatkuva havainnointi ja havainnoista keskustelu tiimin kesken mahdollistaa kiusaamiseen puuttumisen.

Lapsille aikuisten johdonmukainen toiminta ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ja sopimukset luovat selkeyttä toimintatapoihin ja omalta osaltaan ennaltaehkäisevät ristiriitatilanteita ja kiusaamista.

TURVALLISEN ILMPIIRIN LUOMINEN JA KAVERITAITOJEN TUKEMINEN

MYÖNTEINEN VUOROVAIKUTUS

- Eleet, ilmeet ja kehonkieli
- Positiivinen ilmapiiri, myös aikuisten välillä
- Sensitiivinen kohtaaminen
- Huomio vahvuuksiin, onnistumisiin ja yrittämiseen
- Nähdynä ja kuulluksi tuleminen varmistaminen

RYHMÄITYMINEN

- Me-hengen vahvistaminen koko toimintakauden ajan
- Yhdessä mietityt säännöt ja sopimukset
- Pienryhmätoiminta

TURVATAIDOT

- Kehotunnekasvatus
- Omien rajojen tunnistaminen
- Toisten rajojen kunnioittaminen

4. Tunnetaidot varhaiskasvatuksessa

Tunteet ohjaavat voimakkaasti lapsen käyttäytymistä ja toimintaa. Tunteet ovat läsnä kaikissa arjen tilanteissa ja niiden säätelyä ja ohjausta tulee harjoitella. Tunnetaidot tarkoittavat kykyä tunnistaa, nimetä, ilmaista ja säädellä omia tunteita. Taitojen karttuessa lapsi oppii ymmärtämään, että myös muilla on tunteet ja se toimii pohjana ympäristön ymmärrykselle ja empatiakyvyn kehittymiselle. Kaikkiin tunteisiin liittyy aina jokin syy. Tunnetaitokasvatukseen kuuluu, että lapset oppivat ymmärtämään näitä syitä tunteiden taustalla. Aikuisella on suuri rooli tunnetaitojen kehittymisen tukemisessa. Parhaimmillaan hyvät tunnetaidot lisäävät lapsen hyvinvointia ja turvallisia ihmissuhteita.

MITEN TUNNETAITOJEN KEHITTYMISTÄ TUETAAN?

Aikuisen malli kaikissa vuorovaikutustilanteissa

Arjessa tunteiden läpikäyminen ja sanoittaminen

Tunteiden äärelle pysähtyminen

Aikuisen sensitiivisyys, läsnäolo ja kunnioittava suhtautuminen

Materiaalien hyödyntäminen (kuvakortit, kirjallisuus, sadut, laulut)

Leikki

5. Kiusaamiseen puuttuminen

MITEN KIUSAAMISEEN PUUTUTAAN?

5.1. Kiusaamiseen puuttuminen varhaiskasvatuksessa

Kiusaamistilanteiden huomaaminen ja niihin puuttuminen edellyttää henkilöstöltä läsnäoloa ja jatkuvaa havainnointia. Aikuisilla on velvollisuus puuttua välittömästi kaikkiin tilanteisiin, joissa lapsi kokee tullessa kiusatuksi. Lapsen kokemusta kiusatuksi tulemisesta ei tule koskaan vähätellä tai mitätöidä.

Arjessa tapahtuvat yksittäiset konfliktit ja riidat voidaan yleensä ratkaista heti. Sen sijaan kiusaamisen selvittely vaatii pidempää työskentelyä, jossa tarkastellaan kiusaamisen kaikkien osapuolten sekä koko ryhmän tilannetta yhdessä huoltajien kanssa. On tärkeää huomioida, että myös kiusannut lapsi tarvitsee aikuisen tukea ja apua. Jokainen kiusaamistilanne edellyttää johdonmukaista jatkoseurantaa kiusaamisen loppumisen varmistamiseksi.

6. Yksikön omat tarkennukset

YKSIKÖN OMAT TARKENNUKSET

6.1. Millä tavoin yksikkömme lapsiryhmissä luodaan turvallinen ilmapiiri ja tuetaan tunne- ja kaveritaitoja?

Tarkentakaa kaupunkitasoisen suunnitelman sisältöjä yksikkökohtaisilla kirjauksilla.

Kisapuiston päiväkodin toiminnassa painotamme sekä lasten että henkilöstön turvallisuuden tunnetta. Turvallisuuden tunne tukee lasten arkea lapsiryhmässä. Lähdemme rakentamaan turvallisuuden tunnetta heti toimintakauden alussa olemalla aidosti läsnä lapsille. Läsnäolo tarkoittaa lasten kohtaamista sekä lasten tunteisiin vastaamista. Toimintamme perustuu pienryhmätoimintaan, jolloin aikuisen on mahdollista kohdata lapset yksilöllisemmin ja siten luoda turvallisuuden tunnetta lasten arkeen sekä yksilöinä että ryhmänä. Uuden lapsen aloittaessa ryhmässä toimintakauden aikana, huomioimme turvallisuuden tunteen luomisen ja keskitymme uuden lapsen ryhmäytymiseen.

Toimintamme on strukturoitua, jolloin lapsen arki varhaiskasvatuksessa on ennakoitavaa. Strukturi on osa yhteisiä toimintatapoja ja -pelisääntöjä. Ennakoitavuus tukee lapsen kykyä toimia ryhmässä. Kun lapsi tietää, mitä häneltä odotetaan, lapsen on mahdollista harjoitella toiminnan ja tunteiden säätelyä. Lisäksi strukturi vähentää sekä lasten että aikuisten kiireen tuntua, jolloin helpompi toimia osana ryhmää ja aikuisten on helpompi tukea lapsia toimimaan osana ryhmää.

Korostamme toiminnassamme leikin merkitystä tunne- ja kaveritaitojen tukemisessa. Toiminnassamme painottuu tuettu leikki, jossa aikuisella on läsnä oleva sekä leikkiä tukeva ja eteenpäin vievä rooli. Leikissä mahdollistuu erilaisten tunteiden kanssa toimiminen. Aikuisen sanoittaessa leikkiä, lapset pääsevät harjoittelemaan vertaisen kanssa toimimista. Lisäksi aikuisten ollessa läsnä leikissä, aikuinen pääsee tukemaan ristiriitatilanteiden selvittelyä, jolloin lapsen oppivat pikkuhiljaa ratkomaan myös itse pieniä riitatilanteita.

Toiminnassamme on tärkeää, että jokainen lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi, vaikka yhteistä kieltä lapsen kanssa ei olisikaan. Kun lapsi kokee tulevansa kuulluksi ja nähdyksi sekä kuuluvansa joukkoon, hänen on helpompi harjoitella ryhmässä toimimiseen liittyviä taitoja. Käytämme monenlaisia esteettömiä kommunikointimenetelmiä arjen kommunikoinnin tukena.

6.2. Millä konkreettisilla tavoilla kiusaamiseen puututaan?

Kuvatkaa yksikön toimintamallit ja menetelmät kiusaamiseen puuttumisen osalta.

Avatkaa käytettyjen menetelmien periaatteet ja kiusaamiseen puuttumisen vaiheet mahdollisimman konkreettisesti.

Kisapuiston päiväkodissa puututaan jokaiseen ristiriita- ja kiusaamistilanteeseen. Tilanteita voidaan ennakoida havainnoinnin kautta, jolloin vältetään osa tilanteista. Jos kuitenkin kyseessä on yksittäinen arjen tilanteessa tuleva ristiriitatilanne, aikuinen sanoittaa lapsille tilanteen puheella ja tarvittaessa kuvatuon/pikapäättämisen avulla. Tilanteessa sanoitetaan myös lasten tunteita, jotta kaikki osapuolet tulevat nähdyksi. Emme pakota lapsia pyytämään anteeksi, vaan ymmärrämme, että joissakin tilanteissa se on liian iso vaatimus lapsen tunteisiin nähden. Kannustamme kuitenkin siihen, että lapsi pyytää anteeksi joko heti tai vähän myöhemmin. Tarvittaessa myös aikuinen voi sanoittaa lapselle anteeksipyyntönsä vertaisen puolesta.

Jos kiusaaminen on toistuvaa, lähdemme selvittämään, mikä kiusaamisen taustalla on. Aikuisen tehtävänä on toimia puolueettomana osapuolena ja kuulla kaikkia osapuolia. Tilanteissa tuetaan myös lasten omaa kykyä selvittää tilanteita. Selvittelyssä teemme myös yhteistyötä ryhmän, varhaiskasvatuksen erityisopettajan sekä huoltajien kanssa. Ajatteleminen, että usein taustalla on haasteita, joihin vastaamalla voimme muuttaa tilannetta jo paljon. Lisäksi on tärkeä kohdata kiusaamisen kaikki osapuolet ja sanoittaa puheella sekä kuvatuella, että kiusaaminen on väärin ja että se tuntuu pahalta. Tilanteissa, joissa kiusaaminen on toistuvaa, on aikuisen läsnäolo hyvin tärkeää myös tilanteen selvittelyn jälkeen. Näin aikuinen pystyy tukemaan vuorovaikutusta ja ohjaamaan sitä oikeaan suuntaan.

6.3. Miten kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten ja huoltajien kanssa?

Kisapuiston päiväkodissa kiusaamisen vastaisia toimenpiteitä käsitellään lasten kanssa säännöllisesti arjen toiminnassa. Isompien lasten kanssa käsitellään yhteisiä sääntöjä sekä sitä, mitä heiltä odotetaan ryhmän jäsenenä toimiessaan. Pienempien lasten kanssa yhteisiä sääntöjä kuvitetaan ja arjessa niiden ääreen palataan. Huoltajien kanssa kiusaamiseen liittyviä asioita käsitellään vanhempainilloissa sekä aina tarpeen mukaan ryhmässä.

6.4. Suunnitelma laadittu (pvm.)

10.2.2026